

นวัตกรรมครีมและหมวกหมักผสมสมุนไพรกำจัดไข่ไรเหา

กิริณานันท์ สนธิธรรม (พย.ม.)^{1*}, ภูษิตา นามศักดิ์², เกศริน ไชยมาตย์², รพีพรรณ จุฑะนันท์²,
จิรภา คำโนนม่วง², มลทิพา แสงจันทร์², นริศรา ทองเกษม² และ รัตนมณี ไสวดี²

บทคัดย่อ

การพัฒนานวัตกรรมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมครีมและหมวกหมักผสมสมุนไพรกำจัดไข่ไรเหา และประเมินความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมหมวกหมักผสมสมุนไพรกำจัดไข่ไรเหา นวัตกรรมได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ทำการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน คือ ครูโรงเรียนบ้านเหล่าแถมดงกลาง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 คน ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 6-12 ปี ที่มีเหาในชุมชนบ้านนากระต๊อบ ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน โดยทดลองครีมและหมวกหมักผสมสมุนไพรกำจัดไข่ไรเหา 3 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ และใช้แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมครีมและหมวกหมักผสมสมุนไพรกำจัดไข่ไรเหาในการประเมินผล

ผลการศึกษา พบว่า ระดับความพึงพอใจ ด้านคุณภาพและกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 4.88 การประเมินรายละเอียดแต่ละด้านมีด้านความคุ้มค่าต่อการซื้อ อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 4.00 คะแนน ซึ่งบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรม

คำสำคัญ: เหา หมวกหมักผสม สมุนไพรกำจัดเหา

---

¹อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

²นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

*ผู้ประสานการตีพิมพ์เผยแพร่ E-mail: Rattanamanee@reru.ac.th

An innovative herbal hair conditioner and hairnet for delousing egg of head lice

Kirananan Sonthitham (M.N.S.)^{1*}, Phusita Namsak², Kesarin Chaimart²,
Rapeepun Chuthanant², Jiraprapa Khamnonmuang², Monthiwa Saengchan²,
Narissara Thongkasem², Rattanamanee Sawaidee²

Abstract

The objectives of developing innovation are to create innovative creams and herbal hair masks to eliminate lice-free eggs and to assess the satisfaction of using the innovative herbal hair mask to eliminate lice eggs. The innovation was examined by 2 experts and applied to the target group by purposive sampling selection with 15 participants consisting of 5 teachers at Ban Lao Khaem Dong Klang School, Koh Kaew Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province, and 10 parents of early childhood children aged 6–12 years old with head lice in Ban Na Kratueb community, Tambon Tha Muang, Amphoe Selaphum, Roi Et Province. Cream and herbal hair masks were used for eliminating lice eggs three times in one week, and satisfaction was assessed from using the innovative cream and herbal hair masks for eliminating lice eggs.

The results of the study revealed that the overall level of satisfaction with quality and process is at a very good level, with a total average score of 4.88. The detailed evaluation of each aspect of value for money was at a good level, with an average of 4.00, which achieves the objectives of developing maternal innovation.

Keywords: lice, hair mask, anti-lice herbs

---

¹Lecturer, Faculty of Nursing, Roi Et Rajabhat University

²Nursing students, Faculty of Nursing, Roi Et Rajabhat University

*Corresponding author E-mail: E-mail: Rattanamanee@reru.ac.th

บทนำ

เหา (*Pediculus Humans Capitis*) เป็นแมลงที่จัดเป็นปรสิต เหา 1 ตัว วางไข่ประมาณ 150 ฟอง มีสีขาวขุ่นอยู่ติดกับ โคนผม ไข่เหาจะฟักเป็นตัวภายใน 7-10 วัน อาศัยการกัดดูดเลือดบนศีรษะเป็นอาหาร ทำให้ผู้ที่ได้รับการติดต่อเกิดอาการคันจนเกาแรงๆ ทำให้ผิวหนังบริเวณที่เกาเกิดบาดแผล ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการติดเชื้อแบคทีเรียซ้ำได้ แม้ว่าจะได้รับการดูแลสุขวิทยา แต่เหาก็สามารถกลับมาเป็นซ้ำได้¹ ปัญหาเหา พบมากในเด็กวัยเรียนโดยเฉพาะช่วงปฐมวัย ส่งผลให้เด็กขาดประสิทธิภาพในการเรียน ขาดสมาธิ มีความวิตกกังวล สูญเสียบุคลิก รู้สึกอายเพื่อน มีปัญหานอนหลับไม่สนิท เนื่องจากการเกาในเวลากลางคืน และขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ โรคเหาเป็นโรคที่ติดต่อจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง โดยการใช้สิ่งของร่วมกัน เช่น หวี หมวก ผ้าพันศีรษะ หรือโดยการสัมผัสใกล้ชิดกันจากการคลุกคลี เล่นกับเพื่อน ญาติพี่น้องที่เป็นเหา เด็กนักเรียน ส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนทั้งวัน ทำให้เด็กมีความใกล้ชิดกับเพื่อน ในโรงเรียนมากจึงติดเหาจากเพื่อนได้ง่าย นักเรียนส่วนใหญ่ที่เป็นเหามักจะเป็นเด็กนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย เนื่องจากเด็กผู้หญิงผมดกและยาวกว่า และมีความใกล้ชิดกัน มีการแบ่งของใช้ร่วมกันมากกว่าเด็กชาย นอกจากนี้เหายังสามารถเป็นพาหะในการนำ โรคชนิดอื่น เช่น Louse-Borne Epidemic Typhus, Louse-Borne Epidemic Relapsing Fever และ Trench Fever โรคเหล่านี้สามารถทำให้ป่วยเสียชีวิตได้หากไม่ได้รับการรักษา

อย่างถูกต้องและทันเวลา ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีรายงานการเสียชีวิตด้วยโรคดังกล่าว¹

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ฝึกปฏิบัติงานรายวิชาการพยาบาลชุมชน และเข้าฝึกปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพอนามัย โรงเรียนบ้านยาง ตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในปี พ.ศ.2565 พบเด็กเป็นหาร้อยละ 20.37 และจากการตรวจสอบสุขภาพเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านเหล่าเขมดงกลาง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ.2565 พบ เด็กเป็นหาร้อยละ 17.28 จากข้อมูลการระบาดของโรคเหา พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเกิดโรคเหามากกว่านักเรียนในระดับชั้นอื่น โดยส่วนใหญ่ จะพบในชุมชนชนบทมากกว่าชุมชนเมือง และพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย²

การรักษาเหาทำได้โดยการใช้ยาร่วมกับการดูแลสุขวิทยาตนเอง ยาส่วนใหญ่ที่ใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบันและรู้จักกันมานาน ได้แก่ Gamma Benzene Hexachloride , Benzy Benzoate ซึ่งมีกลิ่นฉุน อาจพบผลข้างเคียง ได้แก่ เช่น อาการวิงเวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน มึนงง กล้ามเนื้อเกร็ง รวมถึงแสบบริเวณผิวหนังบริเวณที่สัมผัสในรายที่แพ้ผลเกิดจากการเกาอาการระคายเคืองจะรุนแรงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังนิยมใช้สมุนไพรสูตรต่างๆ ในการกำจัดเหา สารสกัดสมุนไพรจากใบยอผสมใบสะเดาและใบพลู มีประสิทธิภาพในการกำจัดเหาได้ดีไม่มีอาการแพ้และเป็นการลดการระคายเคือง ซึ่งใบยอ (*A. Indica*) เป็นสมุนไพรที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลายรูปแบบและนำมาใช้ฆ่าเหาได้ โดยนำไปคั้น สรรพหมัก

ผม เพื่อฆ่าเหาได้ ส่วนใบสะเดา (*M. Citrifolia*) เป็นสมุนไพรที่มีสรรพคุณบำรุงธาตุไฟ สร้างภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย และมีสรรพคุณช่วยฆ่าแมลง โดยเฉพาะสามารถฆ่าเหาได้ และใบพลู (*P. Betle*) สรรพคุณของใบพลูนอกจากแก้ปวดฟัน ช่วยขับลมในลำไส้ แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ยังสามารถฆ่าเหาได้ ดังนั้น การใช้สารสกัดสมุนไพรจากใบ ยอผสมใบสะเดาและใบพลู เพื่อการกำจัดเหาสามารถออกฤทธิ์ได้ดีเทียบเท่ากับการใช้สารเคมี Benzyl Benzoate ประสิทธิภาพของสูตรสารสกัดสมุนไพรจากใบยอผสมใบสะเดาและใบพลู มีประสิทธิภาพในการกำจัดเหาได้สูงกว่าสารสกัดสมุนไพรจากใบน้อยหน่า²

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชนซึ่งได้ฝึกปฏิบัติงาน อนามัยโรงเรียน และได้ดำเนินโครงการสุขภาพนักเรียนตามปัญหาสุขภาพที่ประเมินได้ กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ ได้แก่ สอนสุขวิทยาพร้อมการสาธิต รวมถึงการให้บริการกำจัดเหา การดำเนินการจัดโครงการมีการแบ่งแต่ละชั้นเข้าฐานกิจกรรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติสาธิตย้อนกลับ ฐานกิจกรรมกำจัดเหาเด็กทุกคนที่ตรวจพบว่า มีเหาจะได้รับบริการกำจัดเหา มีการหมักผมโดยใช้สมุนไพรน้ำใบน้อยหน่าหมักทิ้งไว้นาน 2 ชั่วโมง แล้วร่วมทำกิจกรรมอื่นๆ ในแต่ละฐานกับนักเรียนคนอื่น ในระหว่างการหมักผมกำจัดเหาพบว่า น้ำหมักซึมเปื้อนเสื้อผ้าทำให้ไม่สุขสบาย เสื้อผ้าเปื้อนและมีกลิ่นบริเวณใบหน้า ซึ่งเด็กจำเป็นต้องเตรียมเสื้อผ้ามาเปลี่ยนเพื่อเข้าเรียนกับคุณครูที่โรงเรียนตามชั่วโมงเรียน จากการสังเกต

ของนักศึกษาที่เคยใช้น้ำใบน้อยหน่ากำจัดเหาพบว่าเหาตายและหลุดออกมา ไข่เหายังเกาะอยู่ ผู้จัดทำจึงคิดค้น นวัตกรรมครีม และหมวกหมักผมสมุนไพรกำจัดไข่เหาขึ้น เพื่อลดปัญหาน้ำสมุนไพรไหลซึมระหว่างหมัก เพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดไข่เหา โดยการนำสมุนไพร ใบยอ ใบสะเดา ใบพลู น้ำมันมะพร้าว และดอกอัญชัน มาทำในรูปแบบครีม ช่วยในการกำจัดเหาทำให้เส้นผมเงางาม และช่วยปรับสภาพของผม น้ำมันมะพร้าวเป็น hair conditioner ที่ช่วยให้ผมนุ่ม เงางาม และยังช่วยรักษาสุขภาพของหนังศีรษะ น้ำมันมะพร้าวมีสารปฏิชีวนะต่อต้านเชื้อโรค ลดการเกิดรังแคและมีวิตามินอีต่อต้านอนุมูลอิสระ ทำให้หนังศีรษะไม่เหี่ยวย่นและทำให้ไข่เหาหลุดได้ง่าย³ สารสกัดอัญชันช่วยให้เส้นผมดกดำ มีน้ำหนัก เป็นประกายเงางาม ช่วยบำรุงหนังศีรษะและรากผมให้แข็งแรง ซึ่งสารสกัดทุกชนิดที่กล่าวมาเป็นสมุนไพรที่ช่วยกำจัดเหาและบำรุงหนังศีรษะได้ และเพื่อเพิ่มความสะดวกสำหรับผู้ให้บริการกำจัดเหาในงานอนามัยโรงเรียน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการช่วยกำจัดเหาของเด็กที่มีเหา เช่น ครู ผู้ปกครอง นักศึกษา ผู้สร้างนวัตกรรมได้ คิดค้นวิธีการกำจัดเหา โดยผลิตนวัตกรรมหมวกหมักผมสมุนไพรกำจัดไข่เหา โดยออกแบบหมวกที่มีครีมน้ำมันจากสมุนไพรให้พร้อมใช้งาน ในรูปแบบของฉีกพร้อมใช้งานและลักษณะหมวกสามารถเก็บเนื้อครีมหมักผมได้ และมี น้ำขมิ้นน้อย ระหว่างการหมักผมเพื่อกำจัดเหาและไข่เหายังสามารถทำกิจกรรมอย่างอื่นได้ โดยไม่เปื้อนเสื้อผ้า เพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการใช้งาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างนวัตกรรมหมวกหมักผมสมุนไพรกำจัดไข่ไรเหา
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมหมวกหมักผมสมุนไพรกำจัดไข่ไรเหา

การดำเนินการ

กลุ่มเป้าหมาย

1. ครูโรงเรียนบ้านเหล่าแมตกลาง

ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จำนวน 5 คน

2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ 6-12 ปี ที่มีเหาในชุมชนบ้านนากระต๊อบ ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน

กระบวนการพัฒนา

ในการพัฒนานวัตกรรมผู้ผลิตนวัตกรรมได้ใช้กระบวนการ plan do check act 2 รอบ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงกระบวนการพัฒนารอบที่ 1

Plan	Do	Check	Act
- ประชุมกลุ่มปรึกษาอาจารย์หัวข้องานนวัตกรรมและหาข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรม - มอบหมายให้สืบค้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการพยาบาล - กำหนดวัสดุ อุปกรณ์ และสมุนไพรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนานวัตกรรม - หาข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนานวัตกรรม - ออกแบบสร้างและพัฒนานวัตกรรม	- พัฒนานวัตกรรมครีมหมักผมกำจัดไข่ไรเหาโดยมีสารสกัดดังนี้ ใบสะเดา, ใบยอ, ใบพลู, ดอกอัญชัน, น้ำมันมะพร้าว, คาโคล, คอมปาวด์, wax AB, สารกันเสีย, สารแต่งกลิ่น - พัฒนาหมวกหมักผมกำจัดไข่ไรเหาโดยใช้วัสดุ ดังนี้ ผ้าสปันบอนด์, ผ้าพลาสติก EVA, ซองฟิวสิกระดาษฟอยล์, สติ๊กเกอร์ PVC โดยขั้นตอนกระบวนการในการผสมสารสกัดดำเนินการทำในห้อง Labวิทยาศาสตร์โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยดูแล	- ลักษณะเนื้อครีมที่ได้ เป็นเนื้อละเอียด นุ่ม สีน มีค่า PH= 5.2 บรรจุในขวดขนาด 120 ml .ใช้ต้นทุน 45 บาท ตราสลากผลิตภัณฑ์ ขวดผลิตภัณฑ์	-หมวกหมักผมไม่แน่นพอ ขาดง่ายตรงรอยขอบหมวก ครีมหมักผมไม่ทั่วศีรษะ 1 ของสามารถใช้ได้ครั้งเดียวควรเพิ่มหมวกหมักผมในช่อง 3 ชิ้น ถ้าผมยาวควรเพิ่มเนื้อครีมหรือขวด ลงในช่องผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 1 แสดงกระบวนการพัฒนารอบที่ 1 (ต่อ)

Plan	Do	Check	Act
	- ดำเนินการส่งขอ จริยธรรมในการเข้า ทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ของ กลุ่มตัวอย่าง - ดำเนินการนำ นวัตกรรมให้ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 2 ท่าน	รูปถุงบรรจุภัณฑ์ ลักษณะหมวก -ลักษณะหมวก กันน้ำ มีขนาดเหมาะสมกับศีรษะ ไม่เสียเวลาเย็บ ต้นทุน 35 บาท	

ตารางที่ 2 แสดงกระบวนการพัฒนารอบที่ 2

Plan	Do	Check	Act
-ประชุมทีมปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และ นำผลการประเมินจาก ผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง แก้ไข	- พัฒนานวัตกรรมครีม สมุนไพรโดยปรับปรุง รูปแบบบรรจุภัณฑ์ สลาก บรรจุภัณฑ์ 1 ขวด 120 มิลลิลิตร ราคา 45 บาท - นำนวัตกรรมไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างครูและ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุ	- ประเมินนวัตกรรมหมวก หมักผสมสมุนไพรกำจัดไข่ ไรเหา - ประเมินความพึงพอใจ ในการใช้นวัตกรรมหมวก หมักผสมสมุนไพรกำจัดไข่ ไรเหา	สรุปและประเมินผลการ พัฒนานวัตกรรม

ตารางที่ 2 แสดงกระบวนการพัฒนารอบที่ 2 (ต่อ)

Plan	Do	Check	Act
	6-12 ปี ที่มีเหาในชุมชน บ้านนากระต๊อบ ตำบลท่า ม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด จำนวน 15 คน โดยได้สาธิตวิธีการใช้และ แนะนำการใช้ และให้กลุ่ม ตัวอย่างนำไปใช้ต่อเนื่อง 3 ครั้งและติดตามผล		

รายละเอียดและวิธีการใช้งานนวัตกรรม

รายละเอียดครีม

1. นำใบสะเดา 800 กรัม ใบยอ 800 กรัม
ใบพลู 400 กรัม และดอกอันชัน 200 กรัม ต้มสกัด
สมุนไพรในน้ำ 1,000 มิลลิลิตร ใช้ไฟกลางๆ 150
องศาเซลเซียส ถ้าใช้ไฟแรงเกิน 180 องศาเซลเซียส
จะทำให้เกิดสมุนไพรไม่มีประสิทธิภาพนาน 15-20
นาที แล้วนำมากรองด้วยผ้าขาวบาง 2-3 ครั้ง พัก
ให้เย็น
2. ละลายแว็กซ์ WAX AB ปริมาณ 200 กรัม
ในน้ำเดือด 300 มิลลิลิตร
3. ผสมด้วยคอมปาวด์และคาโคล ในน้ำ
เดือด 300 มิลลิลิตร ผสมให้เป็นเนื้อเดียว กวนใส่
หม้อสแตนเลส
4. นำส่วนผสม ข้อ 2 และ 3 รวมกวนให้
เป็นเนื้อเดียวกัน และค่อยๆ เทส่วนผสมข้อ 1 ลงไป
ที่ละน้อยจนหมด
5. ใส่สารกันเสีย (Koralone / 1,2-
Propylene Glycol and 5-Bromo- 5-Nitro-1,3-

Dioxane) ประมาณ 1.5 มิลลิลิตร และใส่สารแต่ง
กลิ่น 3 มิลลิลิตร แล้วพักไว้ให้เย็น

6. ทดสอบความเป็นกรดต่างว่าอยู่ในช่วง
มาตรฐานผลิตภัณฑ์นวัตกรรมครีมสมุนไพรอยู่
ระหว่าง 5.6

7. บรรจุลงขวดขนาด 120 มิลลิลิตร พร้อม
สลากสินค้า

ขั้นตอนและวิธีการทำหมวกคลุมผม

1. นำแผ่นพลาสติก EVA ชนิดบางมาตัด
ความยาวขนาด 60 เซนติเมตร กว้าง 30 เซนติเมตร
2. นำผ้าสปันบอนด์มาตัดความยาวขนาด 60
เซนติเมตร กว้าง 30 เซนติเมตร
3. นำข้อ 1 และ 2 มาประกบกันแล้วซีลด้วย
ความร้อน ให้เป็นรูปทรงหมวก
4. นำครีมหมักผมบรรจุในหมวก 120
มิลลิลิตร และบรรจุในแพ็คเกจ

วิธีการใช้นวัตกรรม

นวัตกรรมครีมและหมวกสมุนไพรกำจัดไข่
ไรเหาสามารถใช้ได้ตั้งแต่อายุ 6 ปีขึ้นไป ก่อนใช้
ควรทดสอบการแพ้ ของตัวครีมหมักผม สมุนไพร

กำจัดไขไร้เหาก่อน เพื่อป้องกันการแพ้สมุนไพรที่เป็นส่วนผสมหลัก โดยทดสอบบริเวณหลังใบหูใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง ถ้ามีผื่นแดง คัน แสบร้อน ไม่ควรใช้ผลิตภัณฑ์ แต่เมื่อทดสอบว่าไม่มีการแพ้ จะมีขั้นตอนการ ใช้งานดังนี้

วิธีใช้ส่วนผสมสมุนไพรกำจัดไขไร้เหา

- 1.พรมน้ำให้ผมพอหมาด
- 2.สวมหมวกสมุนไพรกำจัดไขไร้เหา
- 3.นวดเบาๆให้เนื้อครีมกระจายทั่วเส้นผม

และหนังศีรษะ

- 4.ทิ้งไว้ 30-45 นาที
- 5.ล้างออกด้วยน้ำสะอาดและสระผมด้วย

แชมพูตามท้องตลาดทั่วไป

- 6.ล้างด้วยน้ำสะอาด เป็นขั้นตอนสุดท้าย

วิธีใช้ส่วนผสมครีมหมักผมสมุนไพรกำจัดไขไร้เหา

1. พรมน้ำให้ผมพอหมาด
2. บีบครีมสมุนไพรกำจัดไขไร้เหา จำนวน

ตามสภาพความหนาของผมลงบนฝ่ามือ

3. นวดเบาๆให้เนื้อครีมกระจายทั่วเส้นผม

และหนังศีรษะ

4. ทิ้งไว้ 30-45 นาที
5. ล้างออกด้วยน้ำสะอาดและสระผมด้วย

แชมพูตามท้องตลาดทั่วไป

6. ล้างด้วยน้ำสะอาด เป็นอันเสร็จสิ้น

ภาพที่ 1 ก่อนใช้ผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 2 หลังใช้ผลิตภัณฑ์

ผลการทดลองใช้ส่วนผสมและการ

อภิปรายผล

นวัตกรรมนวัตกรรมครีมและหมวกหมักผมสมุนไพรกำจัดไขไร้เหา ได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน นำไปสระให้กับบุตรหลานในปกครองที่มีเหา โดยทำการใช้ติดต่อกันอย่างน้อย 3 ครั้ง/สัปดาห์ ผลิตภัณฑ์มีส่วนผสมของใบยอ ใบสะเดา ใบพลู ซึ่งมีสรรพคุณในการฆ่าเหาและยังช่วยรักษาเชื้อราที่หนังศีรษะได้ มีกลิ่นที่หอมละมุน

ไม่ฉุนทำให้ผู้ใช้บริการพึงพอใจในการใช้ผลิตภัณฑ์ และยังบำรุงผมให้ผมนุ่มลื่นเงางามและจากการทดลองใช้มีข้อเสนอแนะคือควร กำหนดปริมาณการใช้แต่ละครั้งให้ชัดเจนเนื่องจากความหนา บางของเส้นผมของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันและ เพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการกำจัดเหาด้วย จากการประเมิน ความพึงพอใจรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพ ด้านคุณภาพและกระบวนการ และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความพึงพอใจในระดับดีมาก ร้อยละ 100 โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละของระดับความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรม

ความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ
ด้านคุณภาพและกระบวนการ		
1. ส่วนผสมที่นำมาใช้ปลอดภัยต่อผู้ใช้งาน	5.00	ดีมาก
2. สารสกัดจากสมุนไพรที่นำมาใช้เป็นประโยชน์และสามารถช่วยในการกำจัดเหาและ เพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดเหาได้	5.00	ดีมาก
3. กระบวนการในการผลิตปลอดภัย เหมาะสมคิด	5.00	ดีมาก
4. ความคุ้มค่าต่อการซื้อใช้	4.00	ดี
5. นวัตกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	5.00	ดีมาก
ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์		
1. มีการปรับปรุงจากแนวคิดเดิมและนำมาพัฒนาใหม่	5.00	ดีมาก
2. บรรจุภัณฑ์น่าสนใจ น่าใช้งาน	5.00	ดีมาก
3. ใช้งานสะดวกสบาย	5.00	ดีมาก
คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวม	4.88	ดีมาก

จุดเด่นของนวัตกรรม

1. สามารถหาสมุนไพรได้ตามท้องถิ่น หาได้ ง่าย ทำได้สะดวก เก็บไว้ใช้ได้ยาวนาน มีกลิ่นที่หอม หนาใช้ สามารถกำจัดได้ทั้งตัวเหาและไข่เหา ไม่ ย่อย สามารถทำกิจกรรมได้ ใช้ได้บ่อยครั้งตาม ที่ ต้องการ
2. สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ครีมและหมวก หมักผมสมุนไพรกำจัดไข่เหาได้เอง

3. สามารถนำไปใช้กับผู้ที่สนใจกำจัดเหาที่มีปัญหา เรื่องกลิ่นสมุนไพรตามพื้นบ้านที่เหม็นเขียวได้
4. ผลิตภัณฑ์ครีมและหมวกหมักผมสมุนไพร กำจัดไข่เหาได้ยังบำรุงผมให้ผมนุ่มลื่นและรักษา เชื้อราที่หนังศีรษะได้
5. ผลิตภัณฑ์นี้ได้มีค่า pH ในช่วงที่ปลอดภัย กับผู้ใช้งานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (มผช.) และ (มอก.)

จุดอ่อนของนวัตกรรม

1. มีสารเคมีในส่วนเป็นส่วนผสมของครีม นวด
2. ไม่สามารถระบุปริมาณการใช้แต่ละครั้งไม่ชัดเจนเนื่องจากความหนา บางของเส้นผมของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน
3. มีค่าใช้จ่ายต้นทุนในการผลิตสูงในการทำหมวกหมักผมกระบวนการหลายขั้นตอน ไม่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ ความทนทานของหมวกน้อย

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนานวัตกรรมพบว่าการนำ การนำสมุนไพรมาใช้ในการใช้กำจัดเหาและไข่เหา สมุนไพรที่นำมาใช้เป็นสารสกัดใบ สะเดา ผสมกับ ใบยอ และใบพลู ที่เป็นสมุนไพรพื้นบ้านที่หาได้ง่าย สามารถกำจัดเหาได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันณทัต ต้นธนปัญญากร³ หลังได้ทดลองใช้ นวัตกรรมพบว่ากลุ่มผู้ใช้งานมีความพึงพอใจ สาร สกัดจากสมุนไพรที่นำมาใช้เป็นประโยชน์และ สามารถช่วยในการกำจัดเหาและ เพิ่มประสิทธิภาพ ในการกำจัดไข่เหาได้ ร้อยละ 100 และจากการ สังเกตของผู้ทดลองใช้พบว่าการพัฒนาต่อยอด นวัตกรรมโดยเพิ่มน้ำมันมะพร้าวทำให้ไข่เหาหลุด จากเส้นผมมากขึ้น และยังช่วยลดการอักเสบของ หนังศีรษะและการเกิดเชื้อราได้⁴ ลักษณะของ ผลิตภัณฑ์เป็นเนื้อครีมทำให้รูปแบบการใช้งานไม่ จำเป็นต้องใช้น้ำโคลนผม หรืออาจใช้เพียงเล็กน้อย สามารถกำจัดเหาได้โดยไม่มีน้ำขี้มเปียกเปื้อน

เสื้อผ้าในส่วนของการขึ้นนวัตกรรมหมวกหมักผม สมุนไพรกำจัดไข่ไรเหา สะดวกต่อการใช้งาน เหมาะสมในการทำกิจกรรมที่เข้าไปให้บริการกำจัด เหาเป็นครั้งๆ แต่รูปแบบของหมวกยังไม่เหมาะสม กับการขยี้ นวดเนื้อครีมให้ทั่วหนังศีรษะทำให้ บริเวณผมใกล้ใบหูและคอสัมผัสเนื้อครีมได้เล็กน้อย เนื้อผ้าสปันที่ออกแบบเย็บติดช่วยให้เวลานวดผม ก่อนนำหมวกออกไข่เหาและเหาหลุดง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผลิตภัณฑ์สามารถนำไปใช้ในการป้องกัน เหาได้สำหรับผู้สนใจ หรือนักศึกษาที่สนใจ นำไปใช้ในการจัดดำเนินโครงการในอนามัย โรงเรียนได้
2. ควรมีปริมาณให้เลือกที่หลากหลาย มี หลายกลิ่น หลายสี เพื่อเพิ่มความดึงดูดในการ เลือกใช้ ผลิตภัณฑ์
3. ควรกำหนดปริมาณการใช้แต่ละครั้งให้ ชัดเจนเนื่องจากความหนา บางของเส้นผมของแต่ละ บุคคล ไม่เท่ากันและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ใน การกำจัดเหาด้วย
4. ฉลากผลิตภัณฑ์ควรกันน้ำได้
5. หมวกสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดให้ใช้ งานได้ง่ายยิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

References

1. Thavorn U. Biology and Insect Control. 4th ed. Nonthaburi: Dee One Company Limited; 2010. (in Thai)

2. Tanthanapanyakorn P. Pathomrotsakun J, Jumneinsuk A, Jaricksakulchai J, Butratsamee A, Meechumnan R. Efficacy of herbal extracts for eliminating Pediculosis Capitis in primary school children, Wat Mong Khon Rat School, Pathum Thani Province. Journal of Nursing and Education 2019; 12 (4): 104-120. (in Thai)
3. Faculty of Pharmacy Silpakorn University. Information about 200 medicinal plants [internet]. 2015 [cited 1 April 2023]. Available from <https://pharmacy.su.ac.th/herbmed/herb>. (in Thai)
4. Thai Industrial Standards Institute, Ministry of Industry. Cancel and set community product standards hair conditioning products. Bangkok: Thai Industrial Standards Institute, Ministry of Industry; 2010. (in Thai)